

(א) לעיל נ: מד, ט (לעיל ג.א.) א (לעיל כה:); (ד) לעיל לט: כ"ט קח:; (ה) לעיל ג.א. 1 רש"ל מ"ז, ט (ד"ה א"ל)

הגהות הב"ח  
(א) תוס' ד"ה ובעל וכו' יפה ומתרחק כל ק':

גליון הש"ס  
רש"י ד"ה באנו למחלוקת וכו' דאבן גבאי חיינו בור. עין לעיל דף כה ע"כ מוס' ד"ה ויטווק:

רבינו חננאל  
אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו כו'. פירש רבי חננאל דזוק"ל כגון שהכניס שורו בחצר חבירו ברשותו ונפל לבור. דאמר לי בעל השור מה נפשך כו'. תני רב חנניה לטוועי לרב. ק"ל רב. פ"ה זצ"ל דהני כולהו משנינא אליבא דרב. ותני נמי רב חנניה לטוועי, הילכתא כותיה דרב בהא. נימא כורה גרם. ור"ה ז"ל פ"י הכורה הוה אינו כורה בתוך הבור אלא במקום אחר הוא כורה ומכא הכורה נבעת השור ונפל וכתב דהכורה פטור משום דיכול לומר אנא ברשות קא עבידנא. ופ"ה זצ"ל, הילכתא כו' נתן, דאוקמינא מתני' ברותיה, (ופרד' ) [פירקין רבא, ר' נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא.

שור שנגח את הפרה

וזה וזה צבור. ואפילו הכי אשמועינן מתימין דפטור הואיל ולא מהבזל מית אלא מהבזל וקרקע עולם דבני רה"ר הויקמו: **רבה אמר הכא במאי עסקינן.** דקתני לאחריו חייב: **במסאפה נדפל על אפייה.** ברישא ומקמי דמטא לקרקעימא נתהפך ונפל על גביה: **דאהני ביה.** דבזל שנקנס בו דמתילת נפילה והויעלה בו להמית היא המיתמו: **הכא בזוקי צור צבור.** שהשור נכנס לחצר צב"צ שלא ברשות ולא הפקיר לא רשותו ולא צורו ונפל לצור והבזיש את מימיו: דרך נפילה. על פניו משמע דרוב צהמות הנופלין בעומק על פניהם נופלים: **נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה.** וכורה פטור הוא דגרמא צעלמא הוא (ואפילו הכורה צעל הבור איכא למיפטרניה מהאי טעמא דכיון דמשום גרמא נפל אסתלק חייבא דצור מנייה ומני צעלמא דפטור ע"ה) וכשאין הכורה צעל הבור עסקינן אלא שהוא שמיור וכגון שהימה צור כרויה ועומדת קודם לכן דאי האי כרייה הוה כורה חייב דאין שליח לדבר עבירה דאסור לקלקל רה"ר: **צעל הבור הויקא עביד.** כלומר בתוך שלו נמלא המוק וכל איכא דלא אפשר לאשתלומי מכורה דקול גרמא צעלמא הוא משתלם מנייה דצעל הבור: **צעל הבור פטור.** בין שהשור הניקם שוטפה בין שהוא פסק דאמר ליה צעל הבור אי לא תורך לא נפל והאי דטיפסה מעשה צידים הואי ולא גרמא: **רבי נתן אומר צעל הבור משלם מחלה.** שהרי בין שניהם המיתוהו. אפי' היו שור הניקם ופיקח חייב דליכא לנימיר אצטרי לך עיני ומיזל דהא חזירו דחפו: **הא נהס.** צעל השור משלם רביע וטעמא מפרש לקמיה: **הא צמועד.** דמיימינן נ"ש דכל חד משלם מחלה ממנה נפשא אי תרווייהו כוליה הויקא עביד דעל ידי חד מיימיהו מייט השתא דעבדי תרווייהו משלם כל חד פלגא אי כל חד וחד פלגא הויקא עביד מאי דעבד משלם דהא מועד הוא: **אי קסבר האי כוליה הויקא עבד.** הואיל דכלאו צור נמי מייט הוה כאלו המיתו כולו וכן גבי צור הואיל וכלאו מכת נגיסות השור הוה מייט כאלו המיתו כולו ומשום הכי מחמיר ג' חלקים על צעל הבור: **האי משלם פלגא והאי פלגא.** כיון דצעל השור נמי כוליה הויקא עבד ושור תם משלם חצי נוק שהוא עושה: **ואי קסבר.** הואיל ושניהם עשוהו יחד האי פלגא עבד והאי פלגא עבד ומשום הכי שור רביע הוא דמשלם דהא תם הוא ופלגא מאי דעבד משלם: **ובצעל השור.** דתם הוא לשלם רביע ובעל הבור דמועד הוא לשלם פלגא ואידך מפסיד ניזק: **רבי נתן אז ציס דין.** צמסקת הוריית

פרק חמישי בבא קמא נג.

**שמואל** לטעמיה דאמר להב"ו וב"ש להב"ו. וא"ת ללמא כי מחייב צבצבו היינו כשנתקל צבור אזל הכא הכרייה גרם לו ליפול וגם נחצט צקרקע עולם זהו פטור וי"ל דשפיר הוה לטעמיה דאשכחן דמחייב צבצבא כשנחצט על ידי מעשיו: **בעל השור חייב.** פ"י מחלה גזבל הבור פטור לגמרי גזירת הכתוב מונפל שמה שור או חמור מעצמו ולא שפילוהו אחרים כדפרשית **פרק קמא (דף יג. וסו.):** **ובצעל הבור משלם מחצה.** שטוטה או מהלך צלילה קאמר דאי צפקח ציוס הא תנינא לעיל דפטור וכי תימא דאי כשנופל מעצמו אזל הפילוהו אחרים חייב א"כ כשנופל נמי מעצמו ליחייב דמתילתו בפשיעה פן יפול ע"י שוריים וסופו צאונס חייב אלא על כרחיך שור פסק נשמר יפה (ה) ומתקן כל כך מן הבור שאין שוריים אחרים יכולין להפילו בתוכו: **רעורם קסבר האי פלגא נוקא בו' אנא תוראי בבירך** אשכחיתיה. וא"ת כיון דפלגא נוקא עבד מה סבדל היא זו דמשום דאשכחיה צבור משלם יותר ממנה שהויק והיה רוצה ר"י לפרש דהיק האי פלגא הויקא עביד צעלמא כגון צשני שוריים שהויקו אזל הכא צבור שדחף חזירו לצור כוליה הויקא עבד כדלמנא את קטלמיה דצביזק אשכחתי' ולכן מאי דלית לי לאשתלומי מנייה משתלמנא מינק וחזר צו ר"י מפירוש זה דא"כ מועד לרי נתן אמאי משלם מחלה כי היכי דמהני שותפות לצור שאין הבור משלם אלא חצי ממנה שהויק כמו קן יועיל שותפות הבור לשור ולא ישלם השור מחלה וצמט נמי איכא להקשות אמאי משלם רביע ע"כ נראה דצור נמי פלגא נוקא עבד ומשום שגמר הויק ודומה כמו שעשאו כולו אמרינן כי ליכא לאשתלומי מצעל השור משתלם מצעל הבור:

וזה וזה בבור רב לטעמיה (ה) דאמר רב בור שחייבה עליו תורה להב"ו ולא לחבטו ושמואל אמר "בבור בין מלפניו בין מלאחריו חייב שמואל לטעמיה דאמר להב"ו וכל שכן לחבטו אלא היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור: כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור איתביה בבור בין לפניו בין לאחוריו חייב תיובתא דרב אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו דחייב משום דאמר ליה כמה נפשך אי בהבלא מית הבלא דידך הוא אי בהבטא מית הבטא דידך הוא רבה אמר הכא במאי עסקינן במתהפך דנפל אאפיה ואתהפך ונפל אגביה דהבלא דאהני ביה אהני ביה רב יוסף אמר הכא בזוקי בור בשור עסקינן מאי ניהו שהבאי"ש את מימיו דלא שנא לפניו ולא שנא לאחוריו מיחייב תני רב חנניה לטוועי לרב ונפל עד שיפול דרך נפילה מכאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחוריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה אמר רב שימי בר אשי הא מני רבי נתן היא דאמר יבעל הבור הויקא קא עביד (ו) וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור (ז) רבי נתן אומר יבעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר יבעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע לא קשיא יאה בתם הא כמועד ובתם מאי קסבר אי קסבר האי כוליה הויקא עבד והאי כוליה הויקא עבד האי משלם פלגא והאי משלם פלגא ואי קסבר

האי פלגא הויקא עבד והאי פלגא הויקא עבד ובעל השור רביע ואידך רביעא מפסיד אמר רבא (ח) רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא לעולם קסבר האי כוליה הויקא עבד והאי כוליה הויקא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא משלם לעולם קסבר האי פלגא הויקא עבד והאי פלגא הויקא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך רביעא נפסיד (ט) משום (י) דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה את קטלתייה מאי דאית לי לאשתלומי מהאיך משתלמנא מהאיך משתלמנא ממך: אמר רבא (י) הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באגו למחלוקת ר' נתן ורבנן פשיטא מהו דתימא התם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דידי תוראי דידך הוה קטיל ליה אבל הכא מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור אי לאו בירא דידך אבנא דידי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ"ל דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבורא איתמר שור

בסופה (דף יג. א): שותפותאי מאי אהניא לי. כלאו שותפות נמי פלגא הוא דמשלמנא וכיון דצעל הבור נמי כוליה הויקא עביד משלם ג' חלקים: אם קטלמיה. בתוך שלך מלמתי: מאי דאית לי כו'. אזל רבנן צמר מעיקרא אזלי וסבדי דצעל השור כולה הויקא עבד הלכך צמועד צעל השור משלם כוליה וצמט צעל השור משלם פלגא ופלגא מפסיד וגבי מתימין נמי צמר כורה אולוין ושניהם פטורין: הניח אבן. צור כרויה וחדס אחר צא והניח אבן על שפתה: צאנו למחלוקת כו'. לרבנן צעל האבן חייב דהוא גרם כל הנפילה ומשום גרמא צמוקין ליכא למיפטרניה (ל) דאבן נמי היינו צור והויקא צידים הוא דמתניא צפ"ג (דף סג.) הא מה דומה לזה אצנו וסכינו כו' ולרבי נתן בין שניהם משלמי: ה"ג

עין משפט  
נר מצוה

עא א ב ג ד מ"י פ"י צ  
מהלכות י"ט הלכה ז'  
סגן עשין סח טו"ט ע"מ  
ק"י מ"י ספק לא ועי'  
נ"מ"ט ובהשגות:  
ע"ה ה ז ח מ"י שס  
הלכה י"ז ע"ש ע"ש  
ספק לז:  
ט פ י מ"י שס הלכה כ'  
טו"ט שס ספק לז:

מוסף רש"י  
להב"ו ולא לחבטו. משום דעבד ליה הצל לצור ולא משום חבטו (לעיל ג.) רבי נתן דיינא הוא. א"כ"ז היה מלאמנין בהרימות צ"י מתלא (ב"י פ"ד). דאמר ליה בעל השור. ההויג, לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה. ממ, הלך כל הטק עליו מה דאית לי לאשתלומי מצעל השור משתלמנא, אם תם הוא משלם רביע, ואפילו הויקו הוא לצדו לא היה משלם אלא חצי נוק ועבדו שש אחר עמו ישלם רביע, והשאר משתלמנא מינק (לעיל יג.).